

FINANSTIDNINGEN

TISDAG 20 JUNI 2000

Miljarder ska öka arbetslösheten

58 MÄNNISKOR hittas döda i en lastbil i Dover. Det centrala ordet är människa, även om de snabbt får behändigt distanserade etiketter som "asylsökande" och "flyktingar".

58 stycken. En buss i Stockholm under rusningstrafik, ungefär. Pressmeddelandena om hur tragiskt och orhördt det inträffade är väljer ut från politiska höghvarter. Det gäller och visa medlidande – även om den omänskliga transporten denna gång drabbat mänskliga

varelser och därför inte ger upp-hov sådana rejala folkstormar som blir följden om kalvar, höns eller hästar råkar illa ut.

Men medlidande räcker inte. Det måste till något som ger intrycket av att politiken gör något åt saken. Att den bryr sig i handling, inte bara i ord. Det behövs en syndabock som kan klämmas åt.

Flyktingsmugglare. Dessa entreprenörer i mänsklig olycka. Dessa giriga svin, utan någon tanke på medmänniskors väl och ve. De ska sättas åt. Kanse en starkare gemensam europeisk polis? Kanse högre murar kring det europeiska imperiet, för att kunna stoppa

smugglarnas vidriga hantering så tidigt som möjligt?

Kanske det. För ingen kommer väl att påpeka att det är EU:s höga murar och restriktiva immigrationspolitik, kryddat med handelshinder och dumpade jordbruksöverskott som placerar 58 blivande lik i en lastbilscontainer. Då skulle det ju vara de medkännande politikerna som var skurkarna. Och så kan det väl inte vara?

JOHAN HAKELIUS

johan.hakelius@fti.se 08-506 245 75

Allt är inte relativt

En del saker är bra, andra dåliga. Rent objektivt.

SIGNERAT

Feghet och missriktad jämlikhetsiver har givit oss ryggradslös värderativism. Men Mozart är bättre än Kjell-Ewerts.

Ta ett dansband – säg Kjell-Ewerts – och bestäm värdet av dess musik. Eller sätt betyg på ett slaskvin. Jämför sedan med Mozart och en ädel bourgogne. Antagligen rankar du Mozart högre än Kjell-Ewerts; och bourgognen högre än slasket.

Du upplever en skillnad i kvalitet.

I *Heljärtad tanke* (1999) argumenterar författaren Stig Larsson för kvalitetsbegreppet. Han har konstruerat en testfråga som i hans ögon bevisar att kvalitet är objektivt. Frågan lyder (ungefär): "Har du träffat någon som inom ett visst område har kunskaper och omdöme du respekterar – och upptäckt att du varit oense om kvaliteten på något inom detta område?" Exempel: Har du talat om vin med Eric Videgård och vid närmare eftertanke hävdat att han har fel om den och den flaskan?

Självt måste jag årligt svara nej på Stigs testfråga. Åtminstone efter viss argumentation har jag kommit att dela auktoritetens uppfattning om vinet/verket.

ÄNDÅ AVVISAR de allra flesta det objektiva kvalitetsbegreppet. Det handlar om tycke och smak, säger de. Eller, mer sofistikerat: alla människor är insnärda i en kulturell-historisk-social kontext som gör mötet med verk/vin till en subjektiv upplevelse.

En filmrecensent på Nöjesguiden: "Jo, smaken är delad, men är det inte det som gör att livet åtminstone blir lite roligare att leva /.../ varje persons smak påverkas av människans personliga tankar, magkänningar och framför allt, hans eller hennes referensramar /.../ Jag tror och hoppas att den 'goda smaken' är på väg att dumpas till förmån för den personliga".

Och en teaterkritiker på DN som sagt en föreställning sa i tv till de ledsna skådespelarna att hon hoppa

Kulturellt-historiskt-socialt bra?

att det fanns andra som hyllade föreställningen. Så att, typ, olika åsikter fick komma fram. En konstnär har öppnat ådrorna – och tas på samma allvar som när man väljer solnedgång ur ett vykortsställ. Jämför med ett brobygge. Ingen skulle drömma om att bedöma arbetet utefter personlig smak. Budget, materialhållfasthet, underhållsbehov, integrationen i landskapet: alla val går att kalla bra eller dåliga; vissa katastrofala.

VARFÖR ÄR DÅ smaken-är-som-baken-relativismen så vanlig?

Ett snällt svar handlar om tvåhundra år av uppror mot auktoriteter: adel, kung, kyrka etcetera. Och då ska också förtryckande smakdomare motarbetas. Det är bra – men inte över den gräns när man börjar slänga ut den välförtjänta auktoritetens barn med det auktoritära åsiktsförtryckets badvatten.

En mer konspirationsteoretisk förklaring är att om objektiv kvalitet finns, då tar kritikerna en risk varje gång de gör en estetisk bedömning. Risken att ha dåligt omdöme, vara en medelmått. Utan objektiv kvalitet räcker det att behärska en viss lingo och vara hyfsat belastad för att försvara sin position.

Ett annat svar handlar om en missuppfattning av "demokratiska ideal". Tron på människors lika värde förväxlas med tron att människors åsikter har lika värde (utom politiskt inkorrekt åsikter om till exempel brottslingar och könsroller). Och tron på jämlikhet gör att man tycker det är otäckt med eliter. Till exempel bygger skolpolitiken på föreställningen

att talang och omdöme är ungefär jämnt fördelade. Därför ska även teoretiskt obegäva förberedas för högskolan, samtidigt som begävningar hålls tillbaka. Och genuint ny och värdefull kunskap om hur människans biologi styr beteendet misstänkliggörs genom irrelevanta jämförelser med dålig 1800-talsbiologi.

MEN ALLRA VÄRST med den ryggradslösa smaken-är-som-baken-hållningen är att den öppnar ett moraliskt svart hål. För om man inte står upp för sina värdeomdömen – hur ska man då kunna stå upp för sina värderingar? Hur böjlig är den etiska ryggraden hos den estetiske relativisten? Konkret: Är det "personlig smak" som ska avgöra om handikappade ska få leva på rimliga villkor? Judar? Sexuella minoriteter?

En kulturkylscha som länge varit på modet är den här: "Han/hon ger inga svar men ställer intressanta frågor." Men ibland måste man rätta på ryggen och faktiskt svara på frågan. Även med risken att ha fel.

ERIK HÖRSTADIUS

erikhorstadius@hotmail.com 08-506 245 00

TRODDE DU ATT AMS är till för att bekämpa arbetslösheten? Tänk om. Gå baklänges. Lyssna inte först på vad de säger och försök inte att skatta vad de gör från den utgångspunkten. Gör tvärt om. Titta på vad de gör och försök sedan rekonstruera det verkliga syftet.

Så här är det. Arbetsmarknaden är het och konjunkturen är god. Företag söker arbetskraft. Ibland utan att hitta den.

I ett sådant läge skulle man kunna tro att Ams (Arbetsmarknadsstyrelsen) förlorar sin uppgift. Men låter man Ams gå i dvala, för att väcka jätten till nya symbolåtgärder i nästa lågkonjunktur?

Nejdå. Mitt i boomen får Ams fortfarande gigantiska anslag för att ordna alternativ till arbete. Alldeles nyligen har regeringen sett till att Ams kan disponera 1,8 miljarder extra under året, utöver budgetanslaget.

"Folk ska sättas i åtgärd, innan de riskerar att dras in i ekorrhjulet"

Varför?

Det enda rationella skälet man kan komma på är att Ams egentliga syfte för tillfället är att hålla den verkliga arbetslösheten uppe. Folk ska sättas i åtgärd, innan de riskerar att dras in i arbetsmarknadens ekorrhjul. Några ska räddas in i reservatet, undan den nya ekonomins jäkt och stress.

Ännu ett mål man kan slutleda sig fram till är att regeringen inte är nöjd med lönebildningen. Trots en het arbetsmarknad ökar lönerna ganska måttligt. Att göra arbetssökande omöjliga att anställas kommer ofelbart att driva upp löneökningarna, när rekryteringsproblemen förvärras. Och inflationen stiger den med. Man måste längta tillbaka till 80-talet.

MEN DET ÄR KLART. Baklängsesmetoden kanske inte fungerar den heller. Den kan bara användas om man verkligen tror att arbetsmarknadspolitiken bedrivs under rationella förtecken. Det skulle ju också kunna vara så att Ams verksamhet inte alls har med rationalitet att göra.

Arbetsmarknadspolitiken är i stället ren politik. I en valrörelse för drygt ett halvt decennium sedan sade socialdemokraterna att de skulle få ner den öppna arbetslösheten till 4 procent till år 2000. Nu vill de vara riktigt säkra på att uppnå det målet, kostad vad det kostar vill. Svenska Dagbladet citerar ett internt Ams-dokument, där generaldirektören Anders L. Johansson skriver:

"Regeringens 4-procentmål betyder att vi utnyttjar våra anslag fullt ut."

IMS GÖR ALLTSA SKADLIG ÅVERKAN på ekonomin för att nå ett mål som regeringen i praktiken själv har medgett är innehållsöst. Det har den medgett genom att i ett senare skede sätta upp ett nytt mål, som sätter fokus på sysselsättningsgraden i tället för på den öppna arbetslösheten.

Men i år är det ändå 4-procentmålet som gäller. Det löper ut, till skillnad från sysselsättningsmålet, ut i år. Det är inte löst. Men det är definitivt politik.

FINANSTIDNINGEN

NGÅR I MODERN TIMES GROUP

ÅRSARBEJDE BYGNET RUNT
 beställning 08-506 245 60
 beställven tidning 08-506 245 60
 ax 08-506 245 62
 :post dist@fti.se

ÅXEL
 8-506 245 00

ÅXEL
 8-14 99 30

OSTADRESS
 ca 70347, 107 23 Stockholm

ESKÖADRESS

ungatan 18, 4 tr

EDAKTIONEN

:post redaktion@fti.se

ax 08-14 99 30

MNONSER

telefon 08-506 245 80

ax 08-506 245 81

HEPREDAKTÖR/

NSVARIG UTGIVARE

er Lundsjö 08-506 245 00

HEPREDAKTÖR/

PINION OCH KULTUR

Johan Hakelius 08-506 245 00

VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Anders Nilsson 08-506 245 00

UTGIVARE

Finanstidningen AB, ett företag i Modern

Times Group, MTG AB

PRENUMERATIONSPRISER

Helår 2 443 kr (inkl moms 2 590 kr)

Halvår 1 368 kr (inkl moms 1 450 kr)

Kvartal 745 kr (inkl moms 790 kr)

Månad 250 kr (inkl moms 265 kr)

Postgiro: 92 03 03-5

Bankgiro: 5470-1016

WEBSIDA OCH TEXTARKIV

Finanstidningen finns tillgänglig på

internetadressen www.fti.se.

Förbehåll mot elektronisk lagring

och publicering måste göras av skribenten.

Detta medges normalt inte. För östställt material

ansvaras ej.

FINANSTIDNINGEN

ISSN-1100-882X

NYTT PÅSS AB

VÄSTERÅS 2000

173 000 LÄSARE